

Zdaniem Państwowej Inspekcji Pracy

Urlop rodzicielski

Parental leave

Na jakich zasadach należy udzielać pracownikowi urlopu rodzicielskiego po wejściu w życie znowelizowanych przepisów kodeksu pracy? Czy jeżeli matka dziecka wykorzystała urlop rodzicielski w pełnym wymiarze 32 tygodni, przed wejściem w życie nowych przepisów, to ojciec dziecka może skorzystać z dodatkowych 9 tygodni urlopu rodzicielskiego?

Ustawa z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 641), która weszła w życie 26 kwietnia 2023 r. wprowadziła zmiany w zakresie udzielania urlopu rodzicielskiego. Obecnie, zgodnie art. 182^{1a} k.p., pracownicy-rodzice dziecka mają prawo do urlopu rodzicielskiego w celu sprawowania opieki nad dzieckiem w wymiarze do:

1) 41 tygodni – w przypadku urodzenia jednego dziecka;

2) 43 tygodni – w przypadkach urodzenia dwojga lub więcej dzieci przy jednym porodzie.

Urlop rodzicielski w wymiarze, o którym mowa wyżej, przysługuje łącznie obojgu pracownikom – rodzicom dziecka.

Z kolei pracownicy – rodzice dziecka posiadającego zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, mają prawo do urlopu rodzicielskiego w celu sprawowania opieki nad tym dzieckiem w wymiarze do:

1) 65 tygodni – w przypadku, urodzenia jednego dziecka;

2) 67 tygodni – w przypadkach urodzenia dwojga lub więcej dzieci przy jednym porodzie.

Każdemu z pracowników – rodziców dziecka przysługuje wyłączne prawo do 9 tygodni urlopu rodzicielskiego. Prawa tego nie można przenieść na drugiego z pracowników – rodziców dziecka. Oznacza to, że jeden rodzic dziecka może skorzystać maksymalnie z odpowiednio 32 lub 34 tygodni urlopu rodzicielskiego (w przypadku pracowników-rodziców posiadających zaświadczenie, o którym mowa w ustawie „Za życiem” – 56 lub 58 tygodni). Pozostałe 9 tygodni urlopu rodzicielskiego może wykorzystać drugi rodzic dziecka – jeżeli tego nie zrobi, ta część urlopu przepada. Przepisy nie przewidują możliwości przejęcia przez rodzica samotnie wychowującego dziecko 9 tygodni urlopu rodzicielskiego przeznaczonego dla drugiego rodzica.

Z urlopu rodzicielskiego mogą jednocześnie korzystać oboje pracownicy – rodzice dziecka. W takim przypadku łączny wymiar urlopu rodzicielskiego nie może przekraczać wymiaru 41 lub 43 tygodni (a w przypadku pracowników-rodziców posiadających zaświadczenie, o którym mowa w ustawie „Za życiem” – 65 lub 67 tygodni).

Urlop rodzicielski jest udzielany jednorazowo albo nie więcej niż w 5 częściach nie później niż do zakończenia roku kalendarzowego, w którym dziecko kończy 6 rok życia – art. 182^{1c} k.p. Urlop rodzicielski jest udzielany na wniosek w postaci papierowej lub elektronicznej składany przez pracownika – rodzica dziecka w terminie nie krótszym niż 21 dni przed rozpoczęciem korzystania z urlopu. Pracodawca jest obowiązany uwzględnić wniosek pracownika. Pracownik może zrezygnować z korzystania z urlopu rodzicielskiego w każdym czasie za zgodą pracodawcy i powrócić do pracy – art. 182^{1d} § 3 k.p.

Zgodnie ze znowelizowanymi przepisami kodeksu pracy prawo do urlopu rodzicielskiego nie jest już uzależnione od prawa pracownicy – matki dziecka do urlopu macierzyńskiego lub ubezpieczonej – matki dziecka do zasiłku macierzyńskiego. Zniesiono również ograniczenia w zakresie minimalnej długości części urlopu rodzicielskiego, maksymalnego wymiaru urlopu rodzicielskiego, z którego pracownik mógł skorzystać po przerwie oraz wymogu udzielania urlopu rodzicielskiego w wymiarze wielokrotności tygodnia. Po zmianie przepisów pracownicy – rodzice dziecka mogą więc korzystać z urlopu rodzicielskiego w dowolnym terminie – nie obowiązuje już wymóg udzielenia urlopu rodzicielskiego bezpośrednio po urlopie macierzyńskim – nie dłużej jednak niż do zakończenia roku kalendarzowego, w którym dziecko kończy 6 rok życia i nie więcej niż w 5 częściach.

Zgodnie z przepisami przejściowymi (art. 34 ustawy z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw) pracownik, który w okresie od 2 sierpnia 2022 r. do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy miał prawo do urlopu rodzicielskiego albo jego części lub korzystał z urlopu rodzicielskiego albo jego części udzielonego na podstawie przepisów dotychczasowych, ma prawo do skorzystania z urlopu rodzicielskiego w wymiarze określonym w nowych przepisach. W takim przypadku do pracownika stosuje się nowy przepis dot. nieprzenoszalnej 9 tygodniowej części urlopu. Oznacza to, że prawo do dodatkowych 9 tygodni urlopu rodzicielskiego mają także pracownicy-rodzice, którzy w okresie od 2 sierpnia 2022 r. do 26 kwietnia 2023 r. mieli prawo do urlopu rodzicielskiego lub z niego korzystali. Części urlopu rodzicielskiego w wymiarze 9 tygodni, której nie można przenieść na drugiego z pracowników – rodziców dziecka, udziela się na zasadach określonych w nowych przepisach.

Mgr Katarzyna Pietruszyńska-Jarosz

radca prawny

Departament Prawny

Głównego Inspektoratu Pracy

e-mail: katarzyna.pietruszynska-jarosz@gip.pip.gov.pl